

АХУНДОВ МІРЗА ФАТАЛІ – ВИДАТНИЙ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИЙ МИСЛИТЕЛЬ

Дунієв С.Х. огли, гр. МЕ-40

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Арделян М.В.
Харківський державний університет харчовання та торгівлі

Ахундов Мірза Фаталі – видатний азербайджанський мислитель, філософ, письменник і громадський діяч.

У 1873 р. на основі латинської та кириличної абеток Ахундов склав абетку, що цілковито замінювала силабічну арабську і була прилаштована до фонетичних особливостей азербайджанської мови. Втім, ідея алфавітної реформи не була сприйнята ні в азербайджанських колах, ані в іранських (на теренах Персії, подібно до нинішнього Ірану, мешкало чимало азербайджанців). Цю далекоглядну ідею тимчасово втілили у 20-х рр. (1927–1939 рр. до переходу на кирилицю), а пізніше поновили після здобуття Азербайджаном державної незалежності.

Перший значний твір Ахундова – «Східна поема на смерть Пушкіна». Ця елегія – не лише плач за Пушкіним, а й своєрідна поетична історія російської літератури, яка – за поемою – набула свого досконалого вираження у поезії Пушкіна. У 1850–1856 рр. Мірза Фаталі створив – блискучою рідною мовою – 6 п'єс із народного життя про побут і звичаї сучасного йому суспільства, тим самим заклавши основи національної драматургії та театру. Ахундов – автор першої азербайджанської реалістичної повісті, що стала класичною, – з оригінальним сюжетом, який підказала йому коротка фраза з давньої хроніки «Історія оздоблювача світу Шах-Аббаса». Перу Ахундова належить літературна містифікація – художньо-публіцистична і суспільно-політична праця «Три листи індійського принца Кемалуддовле персидському принцові Джалалуддовле та відповідь на них цього останнього» (1864–1865), створена під впливом французьких просвітників, у якій автор з позицій матеріалізму й атеїзму виступає за науку і духовну свободу людини, за впровадження широкої освіти серед народу. Ахундов став основоположником літературної критики в азербайджанській літературі. Він обстоював принципи реалізму та народності, поборюючи натуралізм і формалістичні прикрашення у мистецтві. За життя автора всі його твори було видано російською мовою (в його ж перекладі), а також персидською, французькою, англійською та німецькою. Єдине окреме україномовне видання трьох п'єс Ахундова вийшло 1980 р. (перекладачі Олександр Петькун, Євгенія Димінська та Микола Упенік).